



Методи навчання шестирічних школярів техніки читання англійською мовою

У статті наводиться стислий огляд сучасних методів навчання техніки читання англійською мовою з метою пошуку оптимального шляху формування відповідних навичок та вмінь у першокласників шестирічного віку. Проаналізовано роботи багатьох вчених та дослідників, що вивчали цю проблему. Виявлено низку прийомів для навчання читання англійською мовою на початковому етапі. Уточнено попередні типологізації існуючих методів навчання відповідного аспекту.

Ключові слова: шестирічні учні, техніка читання, метод цілих слів, транскрипційний метод, звуковий аналітико-синтетичний метод.

Шастова І.В. Методы обучения технике чтения на английском языке учащихся начальных классов

В статье дается краткий обзор современных методов обучения технике чтения с целью поиска оптимального способа формирования соответствующих умений у первоклассников шестилетнего возраста. Проанализированы работы ученых и исследователей, которые занимались этой проблемой. Выявлен ряд приёмов для обучения чтению на начальном этапе. Уточнены предыдущие типологизации существующих методов обучения соответствующего аспекта.

Ключевые слова: шестилетние ученики, техника чтения, метод целых слов, транскрипционный метод, звуковой аналитико-синтетический метод.

Shastova I.V. Methods of teaching primary school pupils reading in English

The article provides a brief review of methods in teaching reading skills in order to find the optimal way for a particular age group. The analysis includes some works of scientists and researchers who are involved in this problem. A number of techniques that can be used when teaching English reading skills has been ascertained. The earlier typology of existing methods has been determined.

Key words: six-year old children, reading skills, the Phonetical Method, the Phonic Method, the Word Method.

Процес навчання читання як виду мовленнєвої діяльності передбачає передусім формування навичок техніки читання. Одним із факторів, які впливають на ефективність навчання, є вибір методів навчання. За історію розвитку методичної науки було розроблено їх чимало, і майже всі з них використовуються сьогодні як у своїх первісних формах, так і в різноманітних модифікаціях.

Проблему формування навичок читання як у рідній, так і в іноземній мовах висвітлювали З. М. Цветкова, Д. Б. Ельконін, В. М. Плахотник, О. Д. Кузьменко, Е. Г. Тен, а також С. Bran Lupan, G. Doman, S. Wren та ін. У своїх наукових працях М. Н. Кравченко розглядав

питання початкового етапу навчання читання в умовах усного випередження, О. О. Ленська – проблеми навчання читання англійською мовою дітей молодшого шкільного віку. М. З. Біболетова досліджувала навчання дітей англійської мови, І. С. Степнова – використання звуко-буквеного аналізу в техніці читання на початковому етапі, З. Н. Нікитенко та О. І. Негневицька – вивчення алфавіту, О. Б. Бігич розробляла ігрові вправи для навчання техніки читання та письма. В своєму дисертаційному дослідженні М. В. Денисенко висвітлила навчання техніки читання англійською мовою учнів початкової школи, а К. І. Онищенко – дітей другого класу шкіл УРСР; А. П. Старков, М. З. Біболетова, І. Н. Верещакіна, З. Н. Нікитенко, С. К. Фоломкіна та інші створили низку технологій та відповідних прийомів.

Як зазначається у дослідженнях Т. Г. Васильєвої і М. В. Денисенко, сучасні технології навчання техніки читання англійською мовою не дають бажаних результатів через низку причин. Так, наприклад, М. В. Денисенко вважає, що техніка читання ототожнюється зі швидкістю читання, а іноді підмінюється іншими поняттями [3, с. 6]. Одночасно, на думку дослідниці, існують розбіжності між теорією і практикою навчання техніки читання [3, с. 6]. Т. Г. Васильєва зазначає, що навчання читання англійською мовою утруднено через те, що процес формування у молодших школярів відповідних навичок та вмінь в рідній мові навіть на початку другого року ще не завершений. Другою причиною автор вважає той факт, що в рідній мові використовується звуковий аналітико-синтетичний метод, а для навчання англійської – транскрипційний або метод цілих слів. Тому при паралельному використанні цих методів виникає явище інтерференції [1, с. 51].

У зв'язку з вищезазначеним, проблема навчання техніки читання англійською мовою шестирічних учнів набуває особливої **актуальності** на сучасному етапі. Передусім через те, що всі молодші школярі розпочинають вивчення іноземної мови з першого класу. Не зважаючи на те, що в методиці викладання англійської як іноземної напрацьовано багато технологій щодо зазначеного аспекту, проте пошук і розробка нових, більш ефективних продовжується. Зважаючи на це, **метою статті** є дослідження методів навчання техніки читання та визначення найбільш ефективних для дітей шестирічного віку.

Насамперед зауважимо щодо існуючих класифікацій методів навчання техніки читання. Однією з них є класифікація, що запропонована М. Р. Львовим і Т. Г. Рамзаєвою [8, с. 38]. У ній є лише два критерії: 1) за мовною одиницею, що є в основі навчання (буква, звук, ціле

слово, речення, текст); 2) за видом провідної діяльності учня (аналіз, синтез, аналіз-синтез). Відповідно до цієї класифікації визначено буквені (алфавітні), звукові, складові методи і метод цілих слів. Кожен з цих методів одночасно може бути аналітичним, синтетичним або аналітико-синтетичним.

Узагальнена класифікація методів навчання була запропонована О. О. Ленською [7, с. 14], яка складається із трьох груп: фонетичні, глобальні та змішані. У першій групі за одиницю навчання беруться літери, звуки і склади, у другій – слова, речення і тексти, а третя представлена сполученням звукових та глобальних у різних співвідношеннях.

В зарубіжній методичній літературі, як зазначають Н. Деш [13, с. 43-47] і М. Садовські [15, с. 23], методи визначаються за тими ж критеріями, що і у російських дослідженнях. Класифікацію методів за цими авторами подано на рис. 1.



Рис. 1. Методи навчання техніки читання за Н.Деш та М.Садовські.

Як видно зі схеми, у класифікації зарубіжних авторів відсутній складовий метод, проте зазначається фонетичний і так званий звуковий (метод Phonics). Відмінності між ними полягають у тому, що в першому використовують фонетичну символіку, а у другому – під час ознайомлення з літерами дітям називають звук, що є найбільш типовим для цієї літери.

Оскільки нас цікавить, які методи набули популярності у вітчизняній методиці, ми звернулися до досліджень, що були здійснені у цьому напрямі. На думку Т. Г. Васильєвої [1, с. 49], за радянських часів у практиці шкільного навчання застосовувалися три методи формування навичок читання: цілих слів, звуковий та цілих речень. На сучасному етапі розвитку методики, як російської так і української, було розроблено їх модифікації, що у різних співвідношеннях комбінують три вищезгадані. Таким чином передбачалося використати вже сформовані навички у рідній мові, зменшити їх інтерферуючий вплив та усунути труднощі.

Отже, розглянемо сутність цих методів, починаючи з *методу цілих слів*, що виник у Сполучених Штатах Америки приблизно у 1860 році та набув поширення в Росії на початку 20 сторіччя. Варто зауважити, що у вітчизняній методиці цей метод не використовувався у чистому вигляді (запам'ятовування великої кількості слів без попереднього ознайомлення зі звуками та

літерами). Послідовниками цього методу у вітчизняній методиці були А. П. Старков, Р. Р. Діксон і М. Д. Рибаків. Підручники цих авторів застосовувалися для навчання англійської мови з 4-го класу, а на сучасному етапі використовуються і в початковій школі. Визначимо особливості цього методу. По-перше, передбачається усний вступний курс протягом перших десяти уроків, що включає повторення звуків за вчителем чи диктором. Спочатку діти прослуховують, а потім повторюють слова, значення яких не перекладається. Наступним кроком пропонується здійснювати ознайомлення з літерами англійської абетки в алфавітному порядку по 2-3 за один урок. Учні дізнаються про їх алфавітну назву і звуки, що відповідають цим буквам, наступним чином: учитель показує картки з літерами і дає команду "name the letter", а учні їх називають, проте слова з цими літерами не читають. У другому півріччі учні повторюють літери, потім їм пред'являється образ цілого слова з графічним виділенням у ньому певної літери (сполучення літер), що вивчається. Одночасно пропонується і транскрипція. Після цього передбачається читання слів та визначення правил його прочитання, а згодом і читання однотипних слів за аналогією та/або з опорою на ключове слово (див. рис. 2). За цим методом пропонується також використовувати кольорову сигналізацію, коли кожний колір відповідає певній орфограмі: червоний – голосна у відкритому складі, синій – приголосна.



plate

plate late date hate gate name game
make lake take cake save brave pale
face place race cage page state shave
table paper baker maker baby lazy agent

Рис. 2. Читання однотипних слів з опорою на ключове слово.

У Російській федерації цей метод має два різновиди: перший представляє колектив авторів НМК "Enjoy English" (Біболетова М. З., Добриніна Н. В., Трубанева Н. Н., Денисенко О.А., Ленська О.О.), а другий – колектив авторів НМК "English" (Верещагіна І. Н., Рогова Г. В., Бондаренко К. А., Притикіна Т. А.).

За методом навчання техніки читання з опорою на правило-інструкцію, що використовується у першому НМК, учні ознайомлюються з першими літерами на другому занятті, але в алфавітному порядку. Під час заняття вводиться максимум одна літера і загалом вивчення англійського алфавіту триває протягом 36-38 занять. Також пропонується одночасне вивчення транскрипційної символіки, а навчання читати слова розпочинається після презентації усіх літер, їх алфавітних назв, звуків і транскрипційної символіки. За цим методом процес навчання передбачає читання з опорою на транскрипцію та кольорову сигналізацію (коли кожний колір відповідає певній орфограмі). Наприклад,

синім кольором позначають літеру, що передає приголосний звук, червоним — голосну у відкритому складі, зеленим — у закритому. Для німих голосних та приголосних — чорний колір, для сполучення голосних — помаранчевий. Наведемо приклади деяких вправ із цього підручника.

Приклад 1.

Інструкція. Намалюй тварин, прочитавши їх опис.

- 1) It is a frog Jim. It is big and fat. It is green. Jim likes music. It has a blue box.
2) It is a pig Naf. It is slim. It isn't big. Naf is funny. It is grey and red. Naf likes tennis. It has a green pen.

Приклад 2.

Інструкція. З'єднай стрілками літери у словах і звуки, що їм відповідають.

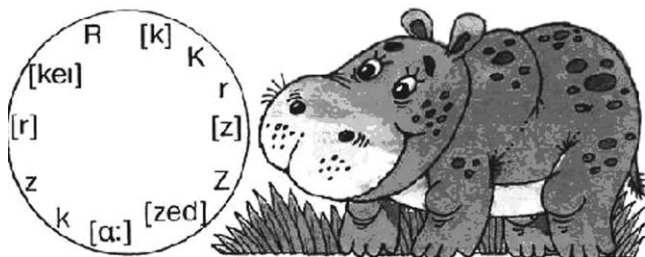
[e] [ɒ] [æ] [ɪ]
pen, cat, sit, hen, frog, his, bad, grey, cockerel

Другий різновид методу цілих слів (з опорою на ключове слово), який представлений І. Н. Верещагіною, Т. А. Притикиною та ін., має схожі риси. Наприклад, ознайомлення з англійським алфавітом розпочинається з другого заняття, читання слів — після ознайомлення з усіма літерами. Наступним кроком є одночасне засвоєння двох типів читання голосних, а для позначення звука використовується транскрипція.

Варто зазначити, що мають місце і певні відмінності. Спочатку учні вивчають усі літери, що позначають приголосні звуки (на кожному уроці по дві), а з другого півріччя — ті, що позначають голосні. З метою зацікавлення учнів, а також для ознайомлення з алфавітною назвою літери та звуків, що вона позначає, дітям пропонується потоваришувати з персонажами Mrs. Letter та Mr. Sound. У наступному прикладі подано зразок вправи на техніку читання з використанням транскрипції.

Приклад 3.

Інструкція. З'єднай стрілками велику літеру з маленькою, а потім з її назвою в алфавіті та звуком, який вона передає.



У вітчизняній методиці послідовниками методу цілих слів є М. В. Денисенко, О. Д. Карп'юк, М. Є. Рос-тоцька, О. С. Гаврилюк-Сергеева, В. М. Буренко, І. В. Самойлюкевич, Л. В. Калініна та деякі інші. У своїх дослідженнях М. В. Денисенко обґрунтовує ефектив-

ність навчання техніки читання саме за методом цілих слів. Ознайомлення з літерами за цією модифікацією відбувається в алфавітному порядку, а на вивчення великих літер відводиться весь перший рік. Читання слів розпочинається з другого року, коли вводяться маленькі (рядкові) літери. Ознайомлення з першим і другим типом читання голосних відбувається одночасно. Для більш ефективного оволодіння технікою читання пропонується використовувати піктограми і кольорову сигналізацію, а також запам'ятовувати, як читаються слова з Dolch-листа. Наведемо вправи, що пропонуються за варіацією цього методу (див. рис. 3).

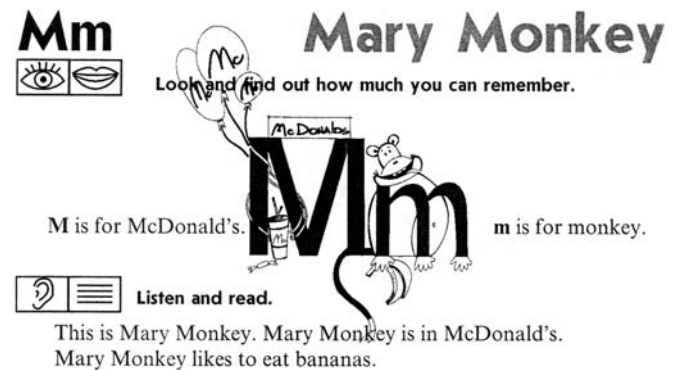


Рис. 3. Вправи для ознайомлення з літерами за методом цілих слів.

В НМК «Англійська мова 1» автора О. Д. Карп'юк перевага віддається навчанням говоріння та аудіювання, а також навчанням техніки читання за методом цілих слів. Курс переважно усний, хоча учні ознайомлюються з буквами (в алфавітному порядку) і читають слова, словосполучення та речення за вчителем, але не самостійно. Наведемо приклад однієї із вправ.

Приклад 4.

Інструкція. Прочитай за вчителем, а потім обведи слова, що відповідають малюнку.



Переваги методу цілих слів полягають в тому, що з самого початку діти розуміють зміст прочитаного, а використання ключового слова допомагає запам'ятати правило. Кольорові слова привертають увагу та є опорою для розуміння навчального матеріалу.

Проте більшість зазначених модифікацій методу цілих слів розроблялися для дітей десяти років, які вже

мають сформовані навички читання в рідній мові. Використовувати їх під час навчання шестирічних першокласників недоречно через низку причин. По-перше, особливістю шестирічного віку є інтенсивний психічний розвиток дитини [10, с. 23] і недостатня сформованість мислення, пам'яті, уваги та ін. З огляду на це першокласники не можуть самостійно засвоїти відповідності між буквами і звуками. По-друге, вихідною позицією цього методу є те, що учні вже мають сформовані навички техніки читання в рідній мові. По-третє, для вивчення літер повинно відводитися принаймні не менше часу, ніж у рідній мові. Отже, якщо за вимогами Інструктивно-методичних рекомендацій [5] закінчення вивчення матеріалу з рідної мови передбачається не раніше, ніж за 7 місяців, то ознайомлення з літерами латинського алфавіту має тривати принаймні стільки ж часу. Останнє зауваження стосується доцільності використання кольорової сигналізації. В рідній мові також передбачається позначення голосних, твердих, м'яких та пом'якшених приголосних звуків червоним, синім і зеленим кольором відповідно. На нашу думку, можливе виникнення інтерференції.

Останнім, але не менш важливим, є те, що за етапністю навчання ознайомлення з літерами відбувається в межах усного вступного курсу, і в цей час читання слів з цими буквами не передбачається. На нашу думку, такий підхід є недоцільним, оскільки дослідження М. В. Матюхіної, Т. Ф. Іванової, А. Карстен, Л. С. Славіної, які займаються вивченням мотиваційної сфери, свідчать про те, що часова віддаленість та невизначеність цілі навчання призводить до відмови від діяльності [9]. Х. Хекхаузен також зазначає, що прагнення до успіху тим сильніше, чим ближча мета [11, Т.1 с. 148].

Перейдемо до розгляду *звукового методу*. Він був представлений в 50-х роках в підручнику З. М. Цветкової, Ц. Г. Шпігель, набув подальшого розвитку та поширення у 80-90-х роках. Він розроблявся З. Н. Нікитенко та О. І. Негневицькою і був названий *транскрипційним*. У сучасному НМК «English» автора З. Н. Нікитенко, що модифікований під сучасні потреби російської освіти, навчання техніки читання з другого класу передбачається наступним чином. З перших уроків розпочинається ознайомлення зі звуками і транскрипційними знаками, що їх позначають (по 3-5 за урок), тому перші слова учні читають лише за транскрипцією. Вивчення латинського алфавіту має місце у другій чверті. З метою навчання читання перших слів, учні ознайомлюються з трьома літерами за один урок. Наприклад, першими вводяться літери Aa, Mm та Nn для прочитання “an”, “am”, “man”. Учні ознайомлюються з обома типами читання голосних одночасно. Передбачається також і використання елементів сигналізації: червоним кольором може позначатися відкритий склад або літера, що презентує голосну, а синім – закритий склад, або літера, що позначає приголосний. На кінець року рекомендується оволодіння символікою розмітки тексту: паузація, інтонація, наголос. Наведемо приклад вправи.

Приклад 5.

Інструкція. Прочитай речення і знайди малюнки, що їм відповідають.



В сучасній українській методичній літературі транскрипційний метод набув деякої модифікації в НМК «Wonderland» О. О. Коломінової, С. В. Роман, Г. С. Чекаль та НМК «My English» Л. В. Биркун. Відрізняється він тим, що: 1) ознайомлення з літерами відбувається в алфавітному порядку; 2) читання слів розпочинається після вивчення всього алфавіту; 3) на презентацію літер відводиться значно більше часу; 4) вивчення схем сагітального розрізу органів артикуляції має місце з перших уроків; 5) засвоєння графічної форми літер передбачається за допомогою піктограм. У прикладі 6 наведено вправу за цим методом.

Приклад 6.

Інструкція. Прослухай про що говорять персонажі, а потім прочитай самостійно за транскрипцією.



Такі переваги транскрипційного методу як: 1) рух від звука до літери, що є більш природним; 2) усне випередження; 3) використання ігрових прийомів; 4) урахування потреби в зорових опорах (ілюстраціях, графічних позначеннях звуків та ін.); 5) відведення достатньо часу для формування саме навичок читання привертають багато прибічників. Але цей метод має низку недоліків, а саме: 1) недоцільність введення транскрипції та розмітки тексту для цієї вікової категорії та недоречність читання учнями речень і текстів за транскрипцією; 2) переобтяження новою термінологією та надмірне використання рідної мови під час пояснень.

Окрім цього, необхідно зауважити, що згідно програмних вимог першокласники обов'язково мають оволодіти графікою рідної [2, с. 23-28] та іноземної мов [4, с. 7], яка також включає графічні символи для позначення цифр та знаків пунктуації. Разом із урахуванням відмінностей між великими (прописними) та маленькими (рядковими) літерами діти на уроках англійської мови мають оволодіти 44 символами для позначення друкованих літер, 10 математичними, приблизно 5-ма пунктуаційними та іншими графічними засобами, такими, як відступ між словами, абзац, дефіс, тощо. (див.

табл. 1). У цілому цей мінімум складається принаймні з 61 символу. З урахуванням оволодіння транскрипцією та розміткою тексту (більше 30 символів), рукописними варіантами літер (44 символи) загальна кількість графічних образів сягатиме більше 135 позначень (див. табл. 1) Для порівняння: в рідній мові протягом року передбачається оволодіння приблизно 109-ма знаками.

Таблиця 1

Графічні символи для оволодіння першокласниками технікою читання рідною та іноземною мовами

Мова	Графічні символи			
	Друковані (великі і маленькі)	Рукописні (великі і маленькі)	Математичні та пунктуаційні	Інші
Рідна	37	52	біля 15	більше 30
Англійська	44	до 44 (в залежності від шрифту)	(«.» «,» «!» «?» «'», 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0 тощо)	(т р а н - скрипцій-на символіка і розмітка тексту)

Вивчення такої кількості графічних символів протягом першого року навчання є суттєвим навантаженням для шестирічного школяра, особливо зважаючи на його психологічні особливості. Несприятливі фактори, впливаючи на ще недостатньо сформований організм першокласника, можуть призвести до формування різноманітних захворювань та відхилень [10, с. 23]. Введення розмітки тексту суперечить принципу врахування рідної мови. Тим більше, що за Типовим навчальним планом для шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови навчання техніки читання англійською мовою відводиться удвічі менше годин.

Оскільки авторами методу пропонується не тільки введення транскрипції, розмітки тексту, але й схем сагітального розрізу, пояснення артикуляції звуків, то виникає необхідність вводити нову термінологію, що не використовується під час навчання рідної мови. Одночасно суттєво збільшується відсоток часу, що виділяється на пояснення цих термінів, явищ, і тому навчання читання, письма, говоріння та аудіювання приділяється менше часу (нагадаємо, що за Типовим навчальним планом уроки іноземної мови мають проводитися тричі на тиждень, а тривалість заняття у першому класі становить 35 хвилин). З іншого боку, якщо шестирічні учні спочатку читають слова і речення, що записані за допомогою транскрипції, має місце ознайомлення ще з одним, додатковим, алфавітом. Одночасно виникають сумніви щодо доречності усунення природного формату читання та заміни його вузькоспеціалізованими графічними символами.

З огляду на вищезазначене ми вважаємо, що ефективність такого методу як транскрипційний під час навчання шестирічних учнів є дуже сумнівною. Також хотілося б зауважити і щодо недоречності ознайомлення учнів з транскрипційною символікою.

У вітчизняній методиці представлені ще два методи

навчання техніки читання. Це метод читання цілими реченнями (Сірик Т. Л.) і суто звуковий або, як його називають, звуковий аналітико-синтетичний (Басіна А. В., Плахотник В. М., Скляренко Н. К.). Отже, розглянемо їх.

Метод читання короткими реченнями, що був запропонований професором Декролі, використали С. К. Фоломкина, А. Д. Климентенко та Г. М. Уайзер, розробивши його модифікацію у 80-х роках [6]. Проте він не набув популярності. Автор НМК «English 1» Т.Л.Сірик здійснила ще одну спробу навчати техніки читання за цим методом: після усного курсу, що триває 12 уроків, діти ознайомлюються з 7 літерами (m, u, y, s, i, e, h) і 2 графемами (ee, sh) протягом одного заняття з метою прочитання перших речень: «I see my mum», «He sees my mummy», «She sees me». В цілому цей метод не передбачає саме навчання техніки читання, оскільки виконання таких дій побудовано на інтуїції та антиципації, що, на думку авторів, наближує читацькі вміння дітей до умінь зрілого читача [6, с. 42]

А. В. Басіна (НМК «English Weekly») пропонує розпочинати ознайомлення з літерами англійського алфавіту з другого півріччя, і на першому занятті вводяться 5 літер, аби діти прочитали перші слова «cat», «car», «bat», «tap». Для більш ефективного засвоєння форм літер використовуються прямокутники трьох видів. Під кінець року учні мають читати словосполучення і речення такого типу: “a cat and a cap”, “It’s a hen.”

В. М. Плахотник, Т. К. Полонська (НМК «English») і Н. К. Скляренко (НМК «English though communication») пропонують одне з рішень ефективного навчання техніки читання, використовуючи фонетичний принцип. Але Н. К. Скляренко уклала свій підручник не для початкової школи, а для основної, і, оскільки нас обмежує обсяг статті, то розглянемо лише специфіку НМК «English», що стосується навчання саме шестирічних учнів.

В. М. Плахотник поділяє думку щодо необхідності усного випередження, тому ознайомлення з літерами розпочинається у другій чверті, але, на противагу іншим методистам і науковцям, автор підручника висловлює думку відносно недоцільності ознайомлення з алфавітною назвою. Під час введення літери пропонується озвучити її – «sound the letter».

На кожному уроці молодші школярі вивчають по одній літері, а навчання читання слів розпочинається одночасно із введенням другої літери – «i», і діти читають перше слово «it». Після наступних («o» та «n») – слова «in», «on». Наведемо приклади вправ, що пропонуються у підручнику.

Приклад 7.

Інструкція. Озвуч букви: l, T, N, i, t, n.

Приклад 8.

Інструкція. Прочитай слова: it, in.

Приклад 9.

Інструкція. Напиши по одному рядку: N... n... in... it...

На нашу думку, цей метод є *суто звуковим*, і при цьому він відноситься до групи аналітико-синтетичних методів. На відміну від методу К. Д. Ушинського, що використовується в рідній мові, він базується на одній одиниці (літері). Недоліками методу, що пропонується В. М. Плахотником і А. В. Басіною, можна назвати наступне:

- 1) недоцільність читання таких перших слів як займенник, прийменники і заперечна частка. Як відомо, першокласників більш цікавлять назви предметів, тварин, рослин, видів транспорту, шкільного приладдя та інше;
- 2) відсутність у вправах з формування навичок техніки читання комунікативної спрямованості.

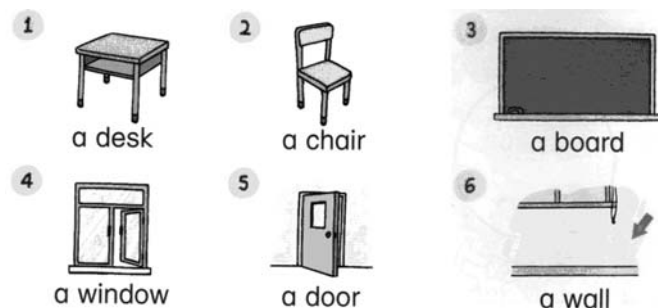
На нашу думку, огляд сучасних технологій навчання був би не повним без аналізу напряму English as a Foreign Language або EFL (англійська як іноземна), що представлений в зарубіжній методиці. Варто відмітити, що усі методи, які перераховані в класифікаціях Н. Деш [13, с. 43-47] та М. Садовського [15, с. 23], на сучасному етапі використовуються для навчання англійської. У низці посібників, що пропонуються зарубіжними видавництвами для початкового рівня: Incredible English, Get Ready, Zig Zag Island, Happy House, New Chatterbox, Get Set Go!, New Let's Learn English, Excellent, Back Pack, Fly High та ін. — представлений метод цілих слів (або метод Look&Say), що виник в середині 19-го сторіччя завдяки Х. Манну [15, с. 22] і Г. Домену і був розвинений сто років потому його послідовниками У. Греєм, А. Артлі та М. Арбафнот [15, с. 32].

Він ґрунтується на трьох тезах, що слово є: 1) субодинаця думки; 2) найбільш зручна одиниця для розпізнавання за допомогою зорового аналізатора; 3) найменша мовна одиниця, що має зміст. Ознайомлення з літерами алфавіту відбувається протягом 1-3 занять [13, с. 44].

Цей метод полягає в тому, що на окремих картках учням демонструються написані або надруковані слова з опорою на малюнки або без них. Учитель вимовляє кожне слово, яке повторюють учні. Тобто, усе зводиться до візуального запам'ятовування. Переваги методу криються в тому, що діти розпочинають дуже швидко розрізняти різні слова та розуміти їх значення одразу. Зразок такої вправи подано нижче.

Приклад 10.

Інструкція. Прослухай і прочитай.



На думку Н. Деш [13, с. 44], цей метод не дає молодшим школярам необхідних навичок для читання незнайомих слів: процес читання перетворюється на процес відгадування. Прочитати учні можуть тільки знайомі слова, бо заміна шрифту або навіть його кольору призводять до помилок у читанні. На нашу думку, і, як підтверджує практична діяльність, сумнівним буде припущення, що шестирічні учні здатні оволодіти графікою англійського алфавіту за такий короткий проміжок часу (2-3 заняття).

Проте метод цілих слів не є єдиним, що використовується у процесі навчання початківців техніки читання англійською мовою. У 80-х роках розпочалися зміни в освіті англійськомовних країн, які привели до введення Національного курсу у школах Великої Британії, а в 2001 році у державні програми був включений такий метод навчання читання як Phonics [16, с. 691]. Підставою для такого рішення стали позитивні результати в мовній грамотності, що були продемонстровані в доповіді Р. Роуза. З 1996 року до 2001 року приріст грамотності склав близько 20% [16, с. 691].

У 2000 році американська National Reading Panel затвердила Phonics як частину програми навчання читання, а в 2005 році австралійський уряд рекомендував цей метод для інтегрованого навчання письма і читання [16, с. 692]. Останнім часом все частіше використовується метод Phonics в EFL (англійська як іноземна): у посібнику Family and Friends автори намагалися віднайти шлях для його використання в поєднанні з Look&Say. Для наймолодших також пропонується серія Phonics Fun [12] і Phonics for Kids.

Згідно з Оксфордським словником [14], сутність зазначеної технології полягає у віднаходженні відповідностей звукам в графічній системі англійської мови. На думку Н. Деш, цей метод розпочинається з вивчення звуків, що презентують літери. Одиницею навчання виступає ізольований звук. Учитель допомагає почути кожен звук і знайти відповідний графічний образ — літеру (або сполучення літер). З цією метою обираються слова, що повинні бути представлені учням, але дуже часто вони обираються не з комунікативною метою, а щоб презентувати потрібні звуки [13, с. 43-44]. Наведемо приклад вправи за цим методом.

Приклад 9.

Інструкція. Прочитай уголос.



van	man	man	van	van	man
a man in a van a man in a van					

Як свідчить аналіз методів навчання техніки читання англійською мовою, більш схожими на методи, що використовуються в рідній мові, виявилися звуковий метод В. М. Плахотника і звуковий синтетичний метод Phonics. Перший з них є сумісним з етапами навчання, а в методі Phonics використовується система послідов-

ності злиття звуків у склади і слова і формування відповідностей спочатку між звуками та буквами, потім засвоєння графемо-фонемних відповідей.

Здійснивши аналіз переваг і недоліків методів навчання техніки читання та їх модифікацій стосовно використання їх під час навчання шестирічних учнів, вважаємо за доцільне зауважити, що ефективне навчання техніки читання англійською мовою першокласників можливо реалізувати за умови врахування вікових особливостей, адаптованості методу до умов навчання в початковій школі, можливості переносу знань, навичок та вмій з рідної мови.

Також варто зазначити, що: 1) недоцільним є використання транскрипційного методу; 2) сумнівним є "ефективне" оволодіння технікою читання за методом цілих речень; 3) дискусійним залишається питання відносно навчання за методом цілих слів або за суто звуковим. З одного боку, обидва з них мають як переваги, так і недоліки, вони спираються на фундаментальні дослідження загальної та вікової психології, а з іншого боку, за незначними винятками, ці методи не порівнювалися одночасно під час експериментального навчання. Це дає змогу припустити, що один з них може виявитися більш ефективним.

Перспективами подальших наукових розвідок є визначення, який метод навчання техніки читання англійською мовою є більш ефективним.



ЛІТЕРАТУРА

1. Васильева Т. Г. Типологизация методов обучения технике чтения: [Электронный ресурс] – Режим доступа: ftp://lib.herzen.spb.ru/text/vasiljyeva_35_76_2_47_54.pdf.
2. Вашуленко М. С. Календарне планування. Читання, письмо, розвиток мовлення (1 клас) // Початкова школа. – 2010. – № 1. – С. 23–28.
3. Денисенко М. В. Навчання учнів початкової школи техніки читання англійською мовою: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / Денисенко Марина Володимирівна. – К., 2004. – 217 с.
4. Іноземні мови. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов / В. Г. Редько; [відп. за вип. О. Я. Коваленко]. – К. : Перун, 2005. – 208 с.
5. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення базових дисциплін у 2010/2011 навчальному році: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/average/metod_rek.
6. Климентенко А. Д. Проблемы обучения иностранному (английскому) языку детей с 1 класса // Климентенко А.Д. – М., 1978. – С. 3–42.
7. Ленская Е. А. Проблемы обучения чтению на английском языке детей младшего школьного возраста: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / Ленская Елена Анатольевна. – М., 1978. – 24 с.
8. Львов М. Р. Методика преподавания русского языка в начальных классах: [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Львов М. Р. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 464 с.
9. Матюхина М. В. Мотивация достижения и настойчивость младших школьников: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://psychology.net.ru/articles/content/10894.html>.
10. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: [навчальний посібник] / Роман С. В. – К. : Ленвіт, 2005. – 324 с.
11. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность; [пер. с нем. Б. М. Величковского] / Хекхаузен Х. – М. : Педагогика, 1986. – 238 с.
12. Bunton J. Phonics Fun (Level 3). Teacher's Guide. - Pearson Longman, 2006. – 42 p.
13. Dash N. Teaching English as an Additional Language: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://books.google.com/books?id=n5cdkRZtUFAC&printsec=frontcover&dq=teaching+english+as+an+additional+language&hl=ru&ei=grToTY2uMcmk-gb718jhDw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CDwQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false.
14. Oxford dictionaries online: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://oxforddictionaries.com/view/entry/m_en_gb0627030#m_en_gb0627030.
15. Sadoski M. Conceptual Foundations of Teaching Reading. – New York: The Guilford Press, 2004. – 156 p.
16. Wyse D. Synthetic phonics and the teaching of reading // British Educational Research Journal. – Volume 34, Issue 6, 2008. – P. 691–710.

Отримано 25.06.2012